

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології

Науковий журнал
Виходить вісім разів на рік

Заснований у листопаді 2009 року
№ 5 (39), 2014

Суми
СумДПУ імені А. С. Макаренка
2014

Засновник, редакція, видавець і виготовлювач
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Друкується згідно з рішенням вченої ради Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка (протокол № 1 від 27.08.2014)

Редакційна колегія:

- А. А. Сбруєва** – доктор педагогічних наук, професор (головний редактор) (Україна);
О. Є. Антонова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Дж. Бішоп – професор Східно-Мічиганського університету (США);
К. Бялбжеська – доктор гуманітарних наук (Польща);
Б. В. Год – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. В. Єременко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Е. Кантович – професор, доктор хабілітований (Польща);
О.О. Коростельов – доктор педагогічних наук, професор (Росія);
Ц. Курковський – доктор гуманітарних наук (Польща);
О. В. Лобова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. В. Михайличенко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
В. І. Статівка – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
В. О. Цикін – доктор філософських наук, професор (Україна);
Н. Н. Чайченко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. С. Чашечникова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
А. І. Кудренко – кандидат педагогічних наук, професор (Україна);
М. О. Лазарєв – кандидат педагогічних наук, професор (Україна);
О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор (Україна);
О. М. Полякова – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна);
М. А. Бойченко – кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар)
(Україна);
І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук (секретар-координатор) (Україна)

Затверджено президією ВАК України як
фаховий журнал з педагогічних наук
(Бюлетень ВАК України, 2010 р., № 6)

У журналі відображені результати актуальних досліджень з питань теорії та історії освіти, порівняльної педагогіки, з проблем організації освітнього процесу у вищій школі, соціалізації особистості, а також розвитку інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природнич-математичного циклу.

УДК 378.011.3-0.51:378.018.43

Л. В. Жовтан

Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка

ПОЕТАПНЕ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена формуванню інтелектуальних умінь у студентів системи післядипломної освіти. З'ясовано значення цього процесу при підготовці компетентного фахівця. Із загальної структури системи післядипломної освіти особливу увагу приділено отриманню нової чи спорідненої педагогічної спеціальності або додаткової освіти. Представлено схему поетапного формування інтелектуальних умінь студентів розглянутої форми навчання та проілюстровано особливості її реалізації при підготовці вчителів математики на прикладі вивчення професійно-орієнтованих навчальних дисциплін.

Ключові слова: інтелектуальні вміння, система післядипломної освіти, нова педагогічна спеціальність, споріднена педагогічна спеціальність, додаткова освіта, поетапне формування, рівні засвоєння знань, професійно-орієнтовані навчальні дисципліни.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство характеризується низкою особливостей, однією з яких є зростаюча останнім часом значущість інтелектуальної праці. Це висуває відповідні вимоги до підготовки фахівців у будь-якій сфері професійної діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності випускників вишів на ринку праці, зокрема наявність у них сформованого на достатньому рівні вміння адаптуватися в нових умовах, конструктивно мислити, динамічно ухвалювати рішення, прогнозувати результат та досягати його в найефективніший спосіб.

Саме тому в характеристиці компетентного фахівця основна увага має бути спрямована не лише на його функціональну підготовку, а й на формування інтелектуальних умінь – умінь здійснювати різні прийоми розумової діяльності (проводити порівняння, аналіз і синтез, класифікацію й систематизацію понять; виявляти причинно-наслідкові зв'язки; виділяти спільне й особливе тощо).

Як відомо, інтелектуальні вміння є складовою частиною розумових здібностей. Отже, високий рівень їх сформованості або швидкий темп оволодіння ними служать однією з ознак загальної розумової обдарованості [1].

Незважаючи на те, що в основі інтелектуальних умінь лежать розумові операції, отже, вихідні мислення, проте самий по собі зміст освіти без спеціального формування прийомів навчальної роботи не може автоматично

розвивати мислення студентів. Він лише створює сприятливі передумови для цього, а реалізувати їх покликаний викладач за допомогою спеціальної методики, в основі якої повинні бути системність, послідовність, етапність.

Особливого значення це набуває для системи післядипломної освіти, зважаючи на специфіку цієї форми навчання. Адже в цьому випадку мова йде про людей, які вже отримали вищу освіту та є фахівцями в певній галузі, отже, мають певний багаж знань, низку сформованих навичок, зокрема з отримання, переробки й застосування інформації, а значить, інтелектуальних умінь (зважаючи на їх трактовку, запропоновану низкою науковців).

Саме з післядипломною освітою педагогів пов'язані наші дослідження.

Аналіз актуальних досліджень. Проведений аналіз літературних джерел свідчить про те, що теоретичні основи вирішення проблеми розвитку інтелектуальних умінь широко представлені в низці психолого-педагогічних досліджень. Разом з тим нові вимоги до змісту педагогічної освіти обумовлюють необхідність адаптації існуючих теоретичних положень до особливостей освітнього процесу в системі післядипломної освіти, особливо при підготовці педагогів, яка, за Н. Г. Протасовою, має таку структуру:

- підвищення кваліфікації;
- отримання нової педагогічної спеціальності;
- отримання спорідненої педагогічної спеціальності;
- отримання кваліфікації відповідно до специфічної функціональної діяльності;
- отримання додаткової освіти (тобто освіти, що може безпосередньо й не бути пов'язаною із професійною діяльністю фахівця);
- аспірантура;
- докторантура;
- самоосвіта [2, 38].

Проаналізувавши всі 8 елементів розглянутої структури, було з'ясовано, що, по-перше, загалом проблемою організації післядипломної освіти займається обмежена кількість науковців, по-друге, публікації з цього питання здебільшого стосуються підвищення кваліфікації, аспірантури й (особливо останнім часом) самоосвіти.

Проте нерідко в системі післядипломної освіти доводиться мати діло зі студентами без педагогічної освіти та/або в яких перша професія не пов'язана з математикою. Тобто мова йде про отримання нової або спорідненої педагогічної спеціальності або додаткової освіти. Як з'ясувалося, ці елементи розглянутої вище структури післядипломної освіти педагогів зовсім випали з поля зору науковців, незважаючи на те, що при підготовці фахівців

зазначених категорій доводиться вирішувати певні (специфічні) педагогічні, методичні, психологічні тощо завдання. Адже за обмежений відрізок часу перед студентом (отже, викладачем) стоять дві задачі: отримати, по-перше, достатню математичну базу, по-друге, педагогічну освіту. Тому успіх у їх розв'язанні залежатиме від уміння студентів самостійно поповнювати знання та орієнтуватись у стрімкому потоці інформації, отже, від інтелектуальних умінь, беручи до уваги їх трактовку, запропоновану Л. Таренко [3], згідно з якою інтелектуальні вміння – це сукупність дій і операцій з отримання, переробки й застосування інформації в освітній діяльності.

Мета статті: розробити систему поетапного формування інтелектуальних умінь майбутніх педагогів у системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу. Л. Таренко виділено основні етапи формування інтелектуальних умінь студентів:

- ознайомлення зі зразками дії;
- оволодіння вмінням застосовувати знання;
- удосконалення первинно набутого вміння;
- творче застосування умінь у нестандартних ситуаціях [3].

Ми цілком згодні з думкою автора про те, що, незважаючи на таке умовне ділення навчального процесу, це розбиття дозволяє обрати методи для розвитку різних функцій інтелекту.

Нами ж було видозмінено й упроваджено в навчальний процес розроблену й запропоновану О. А. Чемерис [4] технологію поетапного забезпечення навчального процесу, в основі якої – таксономічний підхід Б. Блума, згідно з яким можна виділити 6 рівнів засвоєння знань.

Таблиця 1 містить основні етапи запропонованої нами системи, основні завдання й рівні засвоєння знань, що реалізуються на кожному етапі.

Оскільки наші дослідження стосуються підготовки майбутніх учителів математики, зупинимося на вивченні низки професійно-орієнтованих навчальних дисциплін («Шкільний курс математики та методика її викладання», «Історія і методологія математики», «Математика в освітніх технологіях», курсова робота з методики викладання математики, педагогічна практика).

Так, особливістю викладання навчальної дисципліни «Шкільний курс математики та методика її викладання» є те, що при її вивченні студент виступає в двох ролях: власне студента (проте із зазначеними вище перевагами в порівнянні зі звичайним студентом, учорашнім випускником школи) та учня (отже, побувавши «у шкурі» учня, може на собі «відпрацювати» методику викладання будь-якого розділу шкільного курсу

математики). Крім того, у студента системи післядипломної освіти на вивчення зазначеної дисципліни за навчальним планом відводиться 5 триместрів на протигагу студенту відповідного напрямку підготовки денної форми навчання, де для цього заплановано 8 семестрів. Отже, перед викладачем постає проблема, як за майже вдвічі коротший час виконати одне й те саме завдання – здійснити методичну підготовку вчителя математики. Саме тоді в нагоді й стане описаний вище подвійний статус «студента-післядипломника».

Таблиця 1

**Схема поетапного формування інтелектуальних умінь
майбутніх педагогів**

ЕТАПИ		РІВНІ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ	ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ
	Базовий	Репродуктивні рівні	Запам'ятовування й відтворення матеріалу, що вивчається
I	Інтерпретаційний		Перетворення (трансляція) матеріалу з однієї форми вираження в іншу
II	Реалізаційний		Використання вивченого матеріалу в конкретних умовах і нових ситуаціях
V	Структурний	Рівні продуктивної (творчої) діяльності	Розбиття матеріалу на складові так, щоб чітко окреслювалася його структура
	Інтегративний		Комбінування елементів для отримання цілого, якому притаманна новизна
I	Підсумковий		Оцінювання значення певного матеріалу з конкретною метою

Проілюструємо, як при викладанні зазначеної і розглянутих вище навчальних дисциплін можна реалізувати запропоновану нами систему.

На **першому** етапі студенти вивчають основні математичні поняття, означення, теореми тощо, ознайомлюються з основними методами розв'язування математичних задач, навчаються відтворювати як окремі теми, так і весь матеріал цілком. Крім цього, на першому етапі вирішуються дві проблеми: по-перше, адаптація студентів до нових умов навчання та формування взаємостосунків із сокурсниками й викладачами, по-друге, формування навичок самостійної роботи та установки на самостійний пошук і добування знань.

На **другому** етапі знання, уміння й навички здійснення пізнавальної діяльності студентів вдосконалюються. Розпочинається процес формування метакогнітивних інтелектуальних умінь, зокрема, умінь ставити цілі власної інтелектуальної діяльності. Студенти виділяють у викладеному матеріалі

головне та відрізняють другорядне, з'ясовують наявні внутрішні й зовнішні взаємозв'язки в межах теми, розділу, всієї навчальної дисципліни. Відбуваються перші спроби з адаптування вивченого матеріалу до певної вікової групи, беручи до уваги особливості пізнавальної діяльності, рівень сформованості інтелектуальних умінь учнів певного віку. Крім того, з'ясовується значення вивченого матеріалу для реалізації навчальних, дидактичних і виховних цілей уроку. Студенти роблять перші спроби установити міжпредметні зв'язки матеріалу, що вивчається, з іншими науками.

На **третьому** етапі відбувається демонстрація отриманих студентами знань на практиці, розв'язуються завдання відтворювального характеру. Визначаються типи завдань, які розв'язуються за допомогою вивчених понять. Відбуваються перші спроби складання системи завдань з певної теми.

Якщо дисципліну, що нами розглядається, умовно поділити на дві частини, «Основні методи розв'язування математичних задач» та «Методика викладання математики», то перші три етапи реалізуються при викладанні першої частини. Саме при вивченні методики викладання математики організується продуктивна (творча) діяльність майбутніх учителів, оскільки це можливо лише після наявності у студентів певного обсягу знань зі шкільного курсу математики та навичок розв'язання математичних задач і виконання математичних завдань.

Отже, на **четвертому** етапі студенти уже можуть структурувати поданий матеріал, порівнювати й синтезувати інформацію. У межах розгляду шкільної програми з математики розглядаються існуючі й можливі нові зв'язки в межах теми, розділу, всієї навчальної дисципліни. При сформованих у майбутніх фахівців навичок зіставлення, синтезування й диференціювання інформації студенти навчаються порівнювати програми з математики для різних рівнів і профілів навчання. Під час розв'язування математичних вправ аналізуються найпоширеніші помилки учнів у логічних міркуваннях та розглядаються засоби їх усунення. У процесі вивчення «Історії і методології математики» зіставляються течії в історії математичної думки, порівнюються різні підходи до означення певного математичного поняття в історії математики тощо.

На **п'ятому** етапі навчальні заняття для студентів носять переважно характер майбутньої професійної діяльності з метою максимального наближення до неї. Майбутні вчителі порівнюють шкільний курс математики з фундаментальними математичними дисциплінами, на які він спирається (математичний аналіз, алгебра й теорія чисел, аналітична геометрія, векторна

й лінійна алгебра тощо), – їх спільний математичний апарат, рівень і методи доведення математичних тверджень, основні типи математичних завдань і методи їх розв'язування. Виконуючи в шостому триместрі індивідуальне завдання, студенти складають: а) логіко-дидактичний аналіз певної теми зі шкільного курсу математики; б) схему формування певного математичного поняття; в) методику вивчення певної теореми. Самостійне виділення проблеми в методиці викладання математики, осмислення шляхів їх розв'язання стає в нагоді при написанні в шостому триместрі курсової роботи з методики викладання математики.

Апогеєм вивчення професійно-орієнтованих навчальних дисциплін стає останній, **шостий**, етап їх вивчення. Саме на цьому етапі студенти мають можливість перевірити набуті знання й сформовані навички під час педагогічної практики. У її ході майбутні фахівці оцінюють власні результати з планування й розподілу навчального матеріалу, вибору методів викладання й виховання, підбору основних типів завдань. Після вивчення навчальної дисципліни «Математика в освітніх технологіях» та на основі власного досвіду роботи в навчальних закладах (зокрема, з викладання математики) майбутні викладачі складають власне ставлення до різноманітних підходів у розвитку математичної науки, педагогічних технологій і методик, розглядаючи їх з точки зору можливої адаптації до процесу викладання математики з урахуванням власної системи педагогічних цінностей. Крім того, майбутні фахівці намагаються піддавати критиці однокласників стосовно викладу теорії, підбору методів розв'язування задач, складання конспектів уроків і розробок позанавчальних заходів з математики тощо. У кожного студента наприкінці підготовки формується власна система педагогічних цінностей і власна концепція математичної підготовки учнів середньої школи.

Слід зазначити, що всі розглянуті етапи спираються на встановлену в психології структуру пізнавальної діяльності:

ціль ∪ мотив ∪ об'єкт ∪ зразок ∪ операція ∪ результат ∪ корекція
--

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

Запропонована нами схема поетапного формування інтелектуальних умінь майбутніх педагогів при вивченні професійно-орієнтованих навчальних дисциплін за рахунок декомпозиції викладачем цілей у конкретні навчальні задачі забезпечує можливість розвитку різних функцій інтелекту. Причому вона може бути реалізована тільки за рахунок комплексного підходу до організації навчального процесу, який повинен мати особистісно-орієнтований характер, що сприяє реалізації потенціалу студентів, їх індивідуальних потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григорьева А. В. Формирование интеллектуальных умений личности как фактор её становления / [Электронный ресурс] / А. В. Григорьева. – Режим доступа: http://www.pglu.ru/lib/publications/University_Reading/2008/XI/uch_2008_XI_00018.pdf.
2. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку / Н. Г. Протасова. – К., 1998. – 176 с.
3. Таренко Л. Б. Формирование интеллектуальных умений студентов средствами информационно-коммуникационных технологий / Л. Б. Таренко // Вестник ТИСБИ. – 2008. – № 3.
4. Чемерис О. А. Технологія цілепокладання для забезпечення якості навчання студентів фізико-математичного факультету / [Електронний ресурс] / О. А. Чемерис. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/3356/1/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B0%D1%81%D0%B8.pdf>.

РЕЗЮМЕ

Жовтан Л. В. Поэтапное формирование интеллектуальных умений будущих педагогов в системе последипломного образования.

Статья посвящена формированию интеллектуальных умений у студентов системы последипломного образования. Выяснено значение этого процесса при подготовке компетентного специалиста. Из общей структуры системы последипломного образования особое внимание уделено получению новой или родственной педагогической специальности или дополнительного образования. Представлена схема поэтапного формирования интеллектуальных умений студентов рассмотренной формы обучения и проиллюстрированы особенности ее реализации при подготовке учителей математики на примере изучения профессионально-ориентированных учебных дисциплин.

Ключевые слова: интеллектуальные умения, система последипломного образования, новая педагогическая специальность, родственная педагогическая специальность, дополнительное образование, поэтапное формирование, уровни усвоения знаний, профессионально-ориентированные учебные дисциплины.

SUMMARY

Zhovtan L. The stage-by-stage formation of the intellectual abilities of future teachers in the system of post-graduate education.

The article is devoted to the formation of intellectual abilities of the students of post-graduate education. Analysis of the pedagogical, methodological, psychological sources on this issue demonstrates the need for the adaptation of existing theoretical propositions to the peculiarities of the educational process in the system of post-graduate education. The article explained the significance of the formation of intellectual abilities at training of competent specialist and considered the features of the implementation of this process in the system of post-graduate education, taking into account the specificity of this form of learning. Especially it concerns the training of teachers, because intellectual abilities are substantive components of their professional competence. From the general structure of post-graduate education of the teachers, special attention is paid least represented in the scientific literature of its elements – obtaining a new teaching or related educational specialty or supplementary education. Considering that in the training of specialists in these categories it is necessary to solve specific pedagogical, methodological, psychological, etc. objectives, the role of intellectual abilities as the ability to replenish their own knowledge and to navigate in the information flow is increasing.

The author has modified and implemented in the educational process technology of the stage-by-stage providing of the educational process by O. Chemerys. The article presents a scheme of the stage-by-stage formation of the intellectual abilities of students of post-graduate education and illustrated the features of its realization in the training of teachers of mathematics at the example of study of professionally-oriented educational disciplines, providing methodological training of future teachers («School mathematics course and methods of teaching», «History and Methodology of Mathematics», «Mathematics in educational technologies», coursework on methods of teaching of mathematics, pedagogic practice). For each of the six stages of the system, depending on the levels of mastering of knowledge (according to B. Bloom's taxonomic approach) – reproductive and productive – the basic educational goals, learning outcomes and tasks are carried out, as well as various functions of intelligence, which in this case developing. Approaches under which this system can be implemented in the system of post-graduate education are considered.

Key words: *intellectual abilities, system of post-graduate education, new teaching specialty, related educational specialty, supplementary education, stage-by-stage providing, levels of mastering of knowledge, professionally-oriented educational disciplines.*

УДК 37.041:37.091.212:3.085

Д. В. Кудінов

Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

У статті автор аналізує поняття самостійної роботи студентів. Розкривається сутність компетентного підходу з точки зору нових освітніх реформ в Україні. Визначаються особливості організації самостійної роботи майбутніх педагогів як важливої умови самоосвіти і становлення компетентного фахівця. Виокремлено умови вдосконалення самостійної роботи майбутніх педагогів на основі компетентного підходу: підвищення мотивації до навчання; забезпечення єдності освітньої, виховної та розвиваючої функцій навчання; дотримання принципів розвитку самостійної пізнавальної діяльності; спрямованість на активне, проблемне, розвивальне навчання; систематичність в організації самостійної роботи; контроль з боку викладача, використання системи психолого-педагогічних стимулів діяльності студентів.

Ключові слова: *самостійна робота, самостійність, самостійна діяльність, майбутні педагоги, компетентнісний підхід.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти відбуваються важливі події у зв'язку із входженням України до Європейського освітнього простору. Пріоритетами для освіти стають інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям розвитку суспільства. Попередні концепції вітчизняної освіти з орієнтацією на знання, уміння та навички замінюються новими орієнтирами освіти – професійною компетентністю, ерудицією, індивідуальною творчістю, самостійним пошуком знань і потребою в їх удосконаленні, високою культурою особистості.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Вахріна О. В. Система вищої освіти Польщі в європейському просторі.....	3
Кузнецова О. Ю. Питання іншомовної освіти в контексті інтеграційного розвитку вищої освіти у Європі.....	10
Москальова Я. Ю. Проблема саморозвитку вчителя в зарубіжній педагогічній думці	20
Чирва А. С. Інклюзивне навчання в університетах та коледжах Канади.....	27

РОЗДІЛ ІІ. ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ОСВІТИ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Бугрій В. С. Зміст і форми краєзнавчої роботи загальноосвітніх шкіл Сумщини у 20-ті рр. ХХ ст.	36
Будянський Д. В. Риторичні засади української культури козацької доби.....	44
Огієнко О. І. Модель дослідницького університету В. Гумбольдта: історія і сучасність	53
Паскаленко В. В. Проблема професійної підготовки в народних школах у кінці ХІХ – початку ХХ століття в педагогічних працях В. В. Рюміна	61

РОЗДІЛ ІІІ. ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дегтярьова Н. В., Вернидуб Г. О. Формування інформатичних компетентностей учнів за допомогою комплексних завдань з інформатики	70
Іваній І. В., Вербицький В. В. Структура та зміст фізичної культури особистості	79
Муртазієв Е. Г. Теоретичні засади культурно-історичної складової шкільної математичної освіти	88
Ткаченко С. М. Сутність та зміст здоров'язбережувальних технологій у системі шкільної фізкультурної освіти.....	97

РОЗДІЛ ІV. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Дзіман Г. М. Навчання студентів-магістрів технічних спеціальностей академічного письма англійською мовою	105
Кіндрась І. В. Підсистема вправ для навчання студентів мовних спеціальностей усного турецького монологічного мовлення на початковому етапі.....	113
Кубанов Р. А. Сучасні моделі оцінювання якості професійної підготовки студентської молоді	122
Ольховська А. С. Правові аспекти діяльності перекладача як об'єкт фахового навчання	131
Степаненко А. І. Формування інформаційної культури як невід'ємної складової освітнього простору студентів політехнічних коледжів.....	144

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Бабкіна М. І. Використання інформаційних потоків у процесі проектної діяльності студентів за фахом	150
Бєсова О. Г. Інформаційна компетентність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя математики	157
Жовтан Л. В. Поетапне формування інтелектуальних умінь майбутніх педагогів у системі післядипломної освіти	163
Кудінов Д. В. Організація самостійної роботи майбутніх педагогів на основі компетентнісного підходу	170

РОЗДІЛ VI. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Волошко Г. В. До проблеми визначення «готовності до превентивної діяльності» майбутніх педагогів.....	180
Кривонос О. Б. Соціальна профілактика делінквентної поведінки підлітків .	190

РОЗДІЛ VII. РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ І ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ

Ачкан В. В. Інноваційна компетентність учителя математики	199
Білюнас А. В. Апробація та експериментальна перевірка основних результатів дисертаційного дослідження проблеми формування математичної культури учнів старшої школи.....	208
Борисова А. О. Формування методичних умінь у майбутніх викладачів для застосування інформаційних технологій	216
Волчаста М. М. Нестандартний посібник як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі вивчення алгебри у 8 класі.....	225
Грицик Т. А. Психолого-педагогічні особливості навчання вищої математики студентів-іноземців.....	235
Грудинін Б. О. Педагогічна взаємодія: вимоги в контексті особистісно орієнтованої освітньої парадигми	245
Гулеша О. М. Розробка теоретико-методологічних засад і технологій підготовки студентів-заочників інженерних спеціальностей технічних університетів	255
Євсюков О. Ф. Дидактична ефективність інформаційних технологій при формуванні професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів	263
Завражна О. М., Лобас О. М. Навчально-ігрове проектування у контексті підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності	270
Кравченко З. І. Диференціація навчання – шлях розвитку творчих здібностей старшокласника	277
Мартиненко О. В., Ковтун Г. І. Дослідницька компетентність учителя математики та економіки: специфіка формування.....	286

Назаренко Н. В. Розробка системи міжпредметних завдань з дисциплін математичного циклу та комп'ютерно-інформаційних дисциплін	295
Пихтар М. П. До питання підготовки студента – майбутнього вчителя математики для роботи з обдарованими учнями	303
Пучківська Т. О. Інтенсифікація процесу навчання математики засобами дистанційної взаємодії	312
Ромащенко І. В. Дидактичні умови розвитку творчої діяльності студентів гуманітарних факультетів	320
Савчин М. М. Самостійна робота учнів – основа самостійності, самонавчання, самоконтролю, важливий чинник формування компетентності «вміння вчитися»	328
Салтикова А. І., Хурсенко С. М. Диференційний підхід при викладанні фізики студентам нефізичних спеціальностей природничого напрямку	338
Семеніхіна О. В. Про реформування вищої педагогічної освіти в галузі математики	347
Силенок Г. А. Здійснення інтелектуального розвитку студентів під час навчання математики майбутніх аграріїв	353
Стадник О. Г. Сутнісна характеристика навчально-методичного забезпечення шкільного предмету (на прикладі географії)	361
Трунова О. В. Особливості лекційного курсу стохастики для студентів економічних спеціальностей університетів	368
Тягай І. М. Самостійна робота як одна із форм розвитку інтелектуальних умінь майбутніх учителів математики	376
Федосєєв С. Е. Інтерактивне навчання математики: ключові поняття	382
Чашечникова О. С., Колесник Є. А. Один із аспектів формування готовності майбутнього вчителя математики до створення творчого середовища	391
Чорноус В. П. Творчість як сучасний ресурс самовдосконалення професіоналізму майбутнього вчителя початкової школи	401
Чумак О. О. Методичні рекомендації до навчання математичному моделюванню майбутніх інженерів під час аудиторних занять з теорії випадкових процесів	408
Школьний О. В. ЗНО з математики як особлива форма оцінювання навчальних досягнень учнів старшої школи в Україні	417
Шульга Н. В. Стохастична підготовка майбутніх економістів у навчальних закладах Німеччини	427

СОДЕРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I. ПРОБЛЕМЫ СРАВНИТЕЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ

Вахрина О. В. Система высшего образования Польши в европейском пространстве.....	3
Кузнецова Е. Ю. Вопросы иноязычного образования в контексте интеграционного развития высшего образования в Европе.....	10
Москалева Я. Ю. Проблема саморазвития учителя в зарубежной педагогической мысли.....	20
Чирва А. С. Инклюзивное обучение в университетах и колледжах Канады ...	27

РАЗДЕЛ II. ПРОБЛЕМЫ ИСТОРИИ ОБРАЗОВАНИЯ И ОБЩЕЙ ПЕДАГОГИКИ

Бугрий В. С. Содержание и формы краеведческой работы общеобразовательных школ Сумщины в 20-е гг. XX ст.....	36
Будянский Д. В. Риторические основы украинской культуры казачьей эпохи.....	44
Огиенко Е. И. Модель исследовательского университета В. Гумбольдта: история и современность.....	53
Паскаленко В. В. Проблема профессиональной подготовки в народных школах в конце XIX – начале XX века в педагогических работах В. В. Рюмина.....	61

РАЗДЕЛ III. ПРОБЛЕМЫ ТЕОРИИ ОБЩЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Дегтярева Н. В., Вернидуб Г. А. Формирование информатических компетентностей учеников с помощью комплексных заданий по информатике.....	70
Иваний И. В., Вербицкий В. В. Структура и содержание физической культуры личности.....	79
Муртазиев Э. Г. Теоретические основы культурно-исторической составляющей школьного математического образования.....	88
Ткаченко С. Н. Сущность и содержание здоровьесберегающих технологий в системе школьного физкультурного образования.....	97

РАЗДЕЛ IV. ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Дзиман А. М. Обучение студентов-магистров технических специальностей письму на английском языке.....	105
Киндрась И. В. Подсистема упражнений для обучения студентов языковых специальностей устной турецкой монологической речи на начальном этапе.....	113
Кубанов Р. А. Современные модели оценивания качества профессиональной подготовки студенческой молодежи.....	122
Ольховская А. С. Правовые аспекты деятельности переводчика как объект профессионального обучения.....	131

Степаненко А. И. Формирование информационной культуры как неотъемлемой составляющей образовательного пространства студентов политехнического колледжа	144
--	-----

РАЗДЕЛ V. ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Бабкина М. И. Использование информационных потоков в процессе проектной деятельности студентов по специальности	150
Бесова Е. Г. Информационная компетентность как составляющая профессиональной компетентности будущего учителя математики	157
Жовтан Л. В. Поэтапное формирование интеллектуальных умений будущих педагогов в системе последипломного образования	163
Кудинов Д. В. Организация самостоятельной работы будущих педагогов на основе компетентного подхода	170

РАЗДЕЛ VI. СОЦИАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТИ: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ

Волошко А. В. К проблеме определения «готовности к превентивной деятельности» будущих педагогов	180
Кривонос О. Б. Социальная профилактика делинквентного поведения подростков	190

РАЗДЕЛ VII. РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ УМЕНИЙ И ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧЕНИКОВ И СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ДИСЦИПЛИН ЕСТЕСТВЕННО- МАТЕМАТИЧЕСКОГО ЦИКЛА

Ачкан В. В. Инновационная компетентность учителя математики.	199
Билюнас А. В. Апробация и экспериментальная проверка основных результатов диссертационного исследования проблемы формирования математической культуры учащихся старшей школы	208
Борисова А. А. Формирование методических умений у будущих преподавателей для применения информационных технологий	216
Волчастая М. М. Нестандартное пособие как средство активизации учебно-познавательной деятельности учащихся в процессе изучения алгебры в 8 классе	225
Грицик Т. А. Психолого-педагогические особенности обучения высшей математике иностранных студентов.....	235
Грудинин Б. А. Педагогическое взаимодействие: требования в контексте личностно ориентированной образовательной парадигмы	245
Гулеша Е. М. Разработка теоретико-методологических основ и технологий подготовки студентов-заочников инженерных специальностей технических университетов	255
Евсюков А. Ф. Дидактическая эффективность информационных технологий в формировании профессионально-педагогической компетентности будущих преподавателей	263

Завражная Е. М., Лобас Е. Н. Учебно-игровое проектирование в контексте подготовки будущих учителей к инновационной деятельности.....	270
Кравченко З. И. Дифференциация обучения – путь развития творческих способностей старшеклассника	277
Мартыненко Е. В., Ковтун Г. И. Исследовательская компетентность учителя математики и экономики: специфика формирования	286
Назаренко Н. В. Разработка системы межпредметных задач к дисциплинам математического цикла и компьютерно-информационным дисциплинам	295
Пихтарь Н. П. К вопросу подготовки студента - будущего учителя математики для работы с одаренными учениками.....	303
Пучковская Т. О. Интенсификация процесса обучения математике средствами дистанционного взаимодействия.....	312
Ромащенко И. В. Дидактические условия развития творческой деятельности студентов гуманитарных факультетов.....	320
Савчин М. М. Самостоятельная работа как основание самостоятельности, самоучения, самоконтроля важный фактор формирования компетентности «умение учиться»	328
Салтыкова А. И., Хурсенко С. Н. Дифференцированный подход в преподавании физики студентам нефизических специальностей естественного направления	338
Семенихина Е. В. О реформировании высшего педагогического образования в области математики	347
Силенок А. А. Осуществление интеллектуального развития студентов при обучении математике будущих аграриев	353
Стадник А. Г. Сущностная характеристика учебно-методического обеспечения школьного предмета (на примере географии)	361
Трунова Е. В. Особенности лекционного курса стохастики для студентов экономических специальностей университетов.....	368
Тягай И. М. Самостоятельная работа как одна из форм развития интеллектуальных умений будущих учителей математики	376
Федосеев С. Э. Интерактивное обучение математики: ключевые понятия	382
Чашечникова О. С., Колесник Е. А. Один из аспектов формирования готовности будущего учителя математики к созданию творческой среды...	391
Чорноус В. П. Творчество как современный ресурс самосовершенствования профессионализма будущего учителя начальной школы.....	401
Чумак Е. А. Методические рекомендации к обучению математическому моделированию будущих инженеров во время аудиторных занятий по теории случайных процессов	408

Школьный А. В. ВНО по математике как особая форма оценивания учебных достижений учащихся старшей школы в Украине	417
Шульга Н. В. Стохастическая подготовка будущих экономистов в учебных заведениях Германии	427

CONTENTS

SECTION I. PROBLEMS OF COMPARATIVE EDUCATION

Vakhrina O. V. Poland higher education system in European area.....	3
Kuznetsova O. Issues of Foreign Language Education within Higher Education Integration Developments in Europe.....	10
Moskaleva Ya. The problem of teacher's self-development in the foreign pedagogical thought.....	20
Chyrva A. Inclusive education at universities and colleges of Canada.....	27

SECTION II. PROBLEMS OF HISTORY OF EDUCATION AND PEDAGOGIES

Bugrii V. The content and form of regional studies of Sumy secondary schools in the 20-ies of the twentieth century.....	36
Budianskyi D. Rhetorical framework of Ukrainian cossacks culture.....	44
Ogienko O. The Model of Humboldt Research University: Past and Present	53
Paskalenko V. The problem of professional education in folk schools at the end of the XIX-th and the beginning of the XX-th centuries in the pedagogical works of V. V. Ryumin	61

SECTION III. PROBLEMS OF THEORY OF PEDAGOGIES

Degtyareva N., Vernidub G. The formation of informative competencies of the students through the complex tasks in computer science	70
Ivanii I. Verbytskyi V. The structure and content of the physical culture of the person	79
Murtaziev E. Theoretical Foundations of the historical and cultural component of school mathematics education.....	88
Tkachenko S. Nature and content of health saving technology in physical education	97

SECTION IV. PROBLEMS OF HIGH SCHOOL EDUCATION

Dziman H. Teaching English writing to Master's students of technical departments.....	105
Kindras I. The subsystem of exercises for teaching the University Students Turkish monologue speech at the initial stage	113
Kubanov R. Modern models of evaluating the quality of training students	122
Olkhovska A. Legal Aspects of Translator/Interpreter Activity as an Object of Professional Training.....	131
Stepanenko A. Formation of information culture as an integral part of educational space of students of polytechnic colleges	144

SECTION V. PROBLEMS OF FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL TRAINING

Babkina M. Application of information flow for the students' design activity by profession.....	150
---	-----

Besova E. Information competence as a component of professional competence of future teachers of mathematics.....	157
Zhovtan L. The stage-by-stage formation of the intellectual abilities of future teachers in the system of post-graduate education.....	163
Kudinov D. Organization of future pedagogues' independent work on the basis of competence approach.....	170

SECTION VI. SOCIALIZATION OF PERSONALITY: HISTORY AND MODERNITY

Voloshko A. On the problem of the definition of «readiness for preventive activity» of future teachers.....	180
Kryvonos O. Social prevention of delinquent behavior among the adolescents.....	190

SECTION VII. DEVELOPMENT OF THE PUPILS' AND STUDENTS'INTELLECTUAL SKILLS AND CREATIVE ABILITIES IN THE PROCESS OF TEACHING NATURAL SCIENCES AND MATHEMATICS

Achkan V. Innovation competence of the mathematics teacher.....	199
Bilyunas A. Approbation and experimental verification of the main results of the dissertation research of the problem of formation of mathematical culture of senior pupils.....	208
Borysova A. Forming the future teachers' methodological skills for the use of information technologies.....	216
Volchasta M. Non-standard textbook as a means to enhance learning and cognitive activity of the students in the study of algebra in the 8th grade.....	225
Gritsik T. The psychological-pedagogical peculiarities of teaching higher mathematics to foreign students.....	235
Hrudynin B. Pedagogical interaction: requirements in the context of the person-oriented educational paradigm.....	245
Gulesha O. Development of theoretical and methodological foundations and technology training of correspondence students of engineering specialties of technical universities.....	255
Evsyukov A. Didactic effectiveness of information technologies in the formation of professional-pedagogical competence of the future teachers.....	263
Zavraghna E., Lobas E. Educational-game projecting in the context of preparing future teachers to innovative activity.....	270
Kravchenko Z. Differentiation in teaching as the way of development of senior pupils' creative abilities.....	277
Martynenko O., Kovtun G. Research competency of the teacher of mathematics and basics of economics: specificity of formation.....	286
Nazarenko N. Working-out of the system of interdisciplinary tasks for disciplines of the Mathematical cycle and Computer and Information disciplines.....	295

Pikhtar N. To the question of training students - future mathematics teachers for the work with gifted pupils	303
Puchkovskaya T. Intensification of the process of teaching mathematics by means of distance interaction.....	312
Romashchenko I. Didactic conditions of development of creative activity of students of humanitarian faculties	320
Savchyn M. Pupils' independent work as a basis of independence, self-learning, self- control and an important factor of forming the competence «learning skill»	328
Saltykova A., Khursenko S. Differentiated approach in teaching physics to the students of nonphysical specialties of natural sciences direction.....	338
Semenikhina O. On the reform of higher teacher education in mathematics	347
Silenok A. Implementation of the students' intellectual development in teaching future agrarians mathematics	353
Stadnik A. The essential characteristic of educational and methodological providing of the school subject (on the example of geography)	361
Trunova L. The peculiarities of lecture stochastics course for the students of economic specialties of the universities	368
Tiagai I. Individual work as a form of intellectual skills' development of future teachers of mathematics	376
Fedoseev S. Interactive teaching and learning in Mathematics: key concepts.....	382
Chashechnykova O., Kolesnyk E. One of the aspects of forming the future mathematics teacher's readiness to creating the creative environment	391
Chornous V. Creativity as a modern resource of self perfection of the future primary school teacher's professionalism.....	401
Chumak E. Guidelines for mathematical modeling training of future engineers during classroom studies on the theory of stochastic processes	408
Shkolnyi O. Math eia as a special form of achievements assessment of senior school pupils in Ukraine	417
Shulga N. Stochastic training of future economists in the educational establishments in Germany	427

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології / голов. ред.
А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. –
№ 5 (39). – 452 с.

ISSN 2312-5993

Key title: Pedagogični nauki: teoriâ, istoriâ, inovacijni tehnologiji

Abbreviated key title: Pedagog. nauki: teor. istor. innov. tehnol.

Комп'ютерне складання та верстання: ***І. А. Чистякова***

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації
КВ № 15795 – 4267Р від 27.10.2009 р.

Підписано до друку 27.08.2014.
Формат 60x84/16. Гарн. Calibri. Папір офсет. Друк ризогр.
Ум. друк. арк. 24,9. Тираж 300 пр. Вид. № 31.

Журнал надруковано на обладнанні
СумДПУ імені А. С. Макаренка
Адреса редакції, видавця та виготовлювача:
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002,
СумДПУ імені А. С. Макаренка